

SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010. Tālrunis: 67830735, 67210274. Fakss: 67830770. E-pasts: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2023. gada 7. septembrī

Satversmes tiesas 2. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Irēna Kucina, tiesneši Gunārs Kusiņš un Artūrs Kučs, kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 137/2023),

konstatēja:

1. No pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu atzīt Tabakas izstrādājumu, augu smēķēšanas produktu, elektronisko smēķēšanas ierīču un to šķidrumu aprites likuma 10. panta otro daļu (turpmāk – apstrīdētā norma), ciktāl tā neparedz aizliegumu smēķēt daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas dzīvoklī, par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 105. un 111. pantam.

2. Apstrīdētajā normā ir uzskaitītas vietas, kurās ir aizliegts smēķēt.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;

5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktam Satversmes tiesa izskata lietas par likuma atbilstību Satversmei. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktu persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt Satversmē noteikto pamattiesību aizskārums gadījumā. Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likumā noteiktās prasības.

6. Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmā daļa noteic, ka konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt ikviena persona, kura uzskata, ka viņai Satversmē noteiktās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai. Savukārt šā likuma 19.² panta sestās daļas 1. punkts prasa pieteikumā minēto uzskatu pamatot.

No pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzējs kopā ar savu ģimeni dzīvo daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas dzīvoklī. Pieteikumā norādīts, ka kaimiņa regulārās smēķēšanas dēļ dzīvokļa telpās vai pie atvērta loga Pieteikuma iesniedzēja ģimenes dzīvoklis tiek piesārņots ar tabakas izstrādājumu dūmiem.

6.1. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētā norma aizskar viņam Satversmes 105. pantā ietvertās tiesības uz īpašumu.

Atbilstoši Satversmes tiesas likumam personas pamattiesību aizskārums ir konstatējams, ja: pirmkārt, personai Satversmē ir noteiktas konkrētas pamattiesības, proti, apstrīdētā norma ietilpst konkrēto pamattiesību tvērumā; otrkārt, tieši apstrīdētā norma aizskar personai Satversmē noteiktās pamattiesības (*sk. Satversmes tiesas 2016. gada 23. novembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2016-02-01 5. punktu*).

No Pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzējs savu Satversmes 105. pantā ietverto pamattiesību aizskārums saista ar kaimiņa pienākumu lietot savu īpašumu tā, lai tiktu ievērotas sabiedrības, tostarp viņa intereses. Tomēr pieteikumā nav norādīts tas, kāds īpašums pieder Pieteikuma iesniedzējam un nav pamatots tas, kā

apstrīdētā norma, kas nosaka vietas, kurās ir aizliegts smēķēt, aizskartu tieši Pieteikuma iesniedzējam Satversmes 105. pantā ietvertās tiesības uz īpašumu.

Līdz ar to pieteikums daļā par apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 105. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajā daļā un sestās daļas 1. punktā noteiktajām prasībām.

6.2. Pieteikuma iesniedzējs arī norāda, ka apstrīdētā norma, ciktāl tā neparedz aizliegumu smēķēt daudzdzīvokļu dzīvojamās mājās dzīvoklī, tostarp pie atvērta loga un ventilācijas šahtas, aizskar viņam Satversmes 111. pantā ietvertās tiesības uz veselības aizsardzību.

Personas pamattiesību aizskārums parasti pastāv, ja tiesību norma, kuru persona uzskata par neatbilstošu augstāka juridiska spēka normām, tai ir piemērota. Tomēr pamattiesību aizskārums var tikt konstatēts arī gadījumos, kad apstrīdētā norma personai nav piemērota, bet pastāv tāds apstākļu kopums, kas ļauj Satversmes tiesai pārlicināties par aizskāruma esamību (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2013. gada 10. maija sprieduma lietā Nr. 2012-16-01 21.1. punktu*). Lai nošķirtu gadījumus, kad persona konstitucionālo sūdzību iesniedz nolūkā aizstāvēt savas tiesības, no gadījumiem, kad persona to dara vispārības labā, piemēram, citu personu tiesību aizsardzības vai arī politisku, zinātnisku vai citādu mērķu sasniegšanas labad, nepietiek ar konstatāciju, ka persona pieder pie grupas, uz kuru tiesību norma attiecas. Iesniedzot konstitucionālo sūdzību, pieteikuma iesniedzējam jānorāda objektīvi pārbaudāmi fakti, kas raksturo viņa pamattiesību aizskārumu un ļauj konstatēt tā rašanās brīdi (*sal. sk. Satversmes tiesas 2013. gada 10. maija sprieduma lietā Nr. 2012-16-01 22.1. un 22.3. punktu*).

Pieteikumā norādīts, ka kaimiņa smēķēšanas dēļ Pieteikuma iesniedzējam nākas turēt ciet dzīvokļa logus. Papildus tam pieteikumā ir vērsta uzmanība uz negatīvajām sekām, kas var rasties pasīvās smēķēšanas rezultātā. Pieteikuma iesniedzējs ir norādījis, ka par konkrēto situāciju ir vairākkārt ziņojis pašvaldības policijai, kā arī vērsies Saeimas Sociālo un darba lietu komisijā ar priekšlikumu veikt attiecīgus grozījumus apstrīdētajā normā. Tomēr pieteikumam nav pievienoti dokumenti, kas kolēģijai ļautu pārlicināties par pieteikumā norādītajiem apstākļiem, ar kuriem Pieteikuma iesniedzējs saista savu pamattiesību aizskārumu, kā arī ļautu konstatēt tā rašanās brīdi.

Līdz ar to pieteikums daļā par apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 111. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajā daļā un sestās daļas 1. punktā noteiktajām prasībām.

7. Papildus kolēģija vērš Pieteikuma iesniedzēja uzmanību uz to, ka personas pieteikumam (konstitucionālajai sūdzībai) jāatbilst arī citām Satversmes tiesas likuma, tostarp konstitucionālajai sūdzībai šā likuma 18. un 19.² pantā noteiktajām, prasībām.

7.1. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajai daļai persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai, ja viņa ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī ja personai šādu iespēju nav. Ja personai nav iespēju aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, pieteikumā tas ir jāpamato.

7.2. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturto daļu konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā pēc pēdējās institūcijas nolēmuma spēkā stāšanās. Savukārt, ja nav iespēju Satversmē noteiktās pamattiesības aizstāvēt ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskāruma brīža.

7.3. Visbeidzot, atbilstoši Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktam pieteikumā jānorāda juridiskais pamatojums. Juridiskais pamatojums Satversmes tiesas likuma izpratnē nozīmē juridisko argumentāciju, kurā pamatota apstrīdētās normas neatbilstība katrai pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai.

Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 105. un 111. pantam.

Izvērtējot apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 105. pantam, Satversmes tiesa noskaidro, pirmkārt, vai pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar pienācīgā kārtībā pieņemtu likumu, otrkārt, vai šim ierobežojumam ir legītīms mērķis, un, treškārt, vai šis ierobežojums atbilst samērīguma principam. Turklāt, vērtējot, vai apstrīdētajā normā ietvertais pamattiesību ierobežojums ir samērīgs, Satversmes tiesa pārbauda, vai ierobežojums ir piemērots legītīmā mērķa sasniegšanai, vai mērķi nav iespējams sasniegt ar citiem, indivīda pamattiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem un vai labums, ko no noteiktā ierobežojuma gūst sabiedrība, ir lielāks par indivīdam nodarīto kaitējumu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2020. gada 28. septembra sprieduma lietā Nr. 2019-37-0103 17. un 20. punktu*).

Savukārt Satversmes 111. pantā ir ietverts valsts pienākums ievērot, aizsargāt un nodrošināt personas tiesības uz veselību. Pienākums ievērot tiesības

uz veselību – tas nozīmē, ka valstij ir jāatturas no iejaukšanās personas tiesībās un brīvībās. Tātad jāatturas arī no tādām darbībām, kas ierobežo katras personas iespējas pašai rūpēties par savas veselības aizsardzību. Pienākums aizsargāt tiesības uz veselību – tas nozīmē, ka valstij ir jāaizsargā persona no citu privātpersonu iejaukšanās tās pamattiesību realizācijā. Savukārt pienākums nodrošināt tiesības uz veselību – tas nozīmē, ka valstij ir jāveic konkrēti pasākumi pamattiesību īstenošanai (*sk. Satversmes tiesas 2004. gada 23. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2003-15-0106 6. punktu un 2008. gada 29. septembra sprieduma lietā Nr. 2008-37-03 12.1.2. punktu*). Vērtējot to, vai valsts ir izpildījusi pozitīvos pienākumus, kas tai izriet no Satversmes 111. panta, Satversmes tiesa pārbauda, vai: 1) likumdevējs veicis pasākumus, lai nodrošinātu tiesību realizāciju; 2) šie pasākumi veikti pienācīgi, proti, vai personām ir nodrošināta iespēja īstenot savas tiesības vismaz minimālā apmērā; 3) ir ievēroti Satversmē ietvertie vispārējie tiesību principi (*sal. sk. Satversmes tiesas 2013. gada 9. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2012-14-03 13. punktu*).

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 2. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [..] pieteikuma (pieteikums Nr. 137/2023).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Irēna Kucina